

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN ALGILARINA GÖRE MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİMDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK VE SOSYAL BAŞARILARINA ETKİSİ

Şenol OKAY*

Özet: Günümüzde yönetim anlayışları insanı merkezine alıp, katılımcı bir felsefeyi uygulamaya koyarak, çalışanların kuruma aidiyet duygusunu artıran, sürekli gelişme çabası ve sinerji oluşturacak takım çalışması yaparak verimliliği ve kaliteyi artırıcı çalışmaların içerisinde yer almaktadır. Bu durumda Toplam Kalite Yönetimi (TKY) anlayışı uygulamaya konulmaktadır. Ülkemizde son yıllarda kamu sektöründe de uygulamaya konulan TKY yaklaşımını Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) da merkez teşkilatında ve okullarda uygulama çalışmaları yapmaktadır. Eğitimde kaliteli bireylerin yetişmesinde ve “kalite” bilincinin oluşmasında önemli katkılar sağlaması beklenen çalışmalar, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında da uygulanmaktadır.

Bu çalışmada ülke sanayisine vasıflı ara eleman yetiştiren mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında uygulanmaya başlanan TKY çalışmalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkileri yönetici ve öğretmenler tarafından değerlendirilerek tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya Denizli ilindeki mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında görev yapan 275 öğretmen ve yönetici katılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkilerinin orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Bunun yanında, araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yılları değişkenine göre değerlendirmelerde anlamlı farklılık çıkarken, TKY eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık çıkmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kalite, TKY, Eğitimde TKY, Mesleki ve Teknik Eğitim

Effect of Total Quality Management Applications on Academic and Social Success of Students in Vocational and Technical Secondary Education According to the Perception of Manager and Teachers

Abstract: Nowadays, the management takes place in the continual developing effort, in the team work causing synergy and in the stud-

* Yrd. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Makine Eğitimi Bölümü, Denizli, senolokay@pau.edu.tr

ies increasing the efficiency and quality all which increase the state of belonging of the workers to corporation by taking the human into its centre and applying a participative philosophy. In this manner, Total Quality Management (TQM) is put into practice. National Education Ministry makes also application studies of TQM in central organizations and in the schools that is put into practice in public sector in our country recently. The studies from which obtaining important contributions are expected in growing qualified individuals in education and in forming quality conscious are made also in the occupation and the technical secondary education institutions.

In this study, the effect of the TQM studies, that are being applied in the occupation and the technical secondary education institutions that grow qualified intermediate employee to the country industry, to the academic and social success of the students is evaluated by the teachers. 275 teacher and manager working in occupation and technical secondary education institutes in Denizli city participated in the study. The findings obtained in the study show that the effects of TQM applications to the academic and social success of the students in the technical and vocational secondary education institutes are at the intermediate level. In addition, there exist significant differences in the evaluation according to the service years of the teachers participated in the research whereas no significant difference exists according to the taking TQM education.

Keywords: Quality, TQM, TQM in Education, Vocational and Technical Education.

GİRİŞ

Küreselleşen dünya ekonomisinde rekabet edebilmenin, kurumların devamlılığını sağlayarak büyümesinin en temel etkenlerinin başında değişim ve gelişim çabaları gelmektedir. Bunun yanında hız faktörü de önemli bir etki oluşturmaktadır. Ülkelerin ve mikro planda işletmelerin en büyük kaynağı insan kaynağı olarak önemini artırmaktadır. Üretim faktörlerinden olan sermaye olgusuna işletmelerin insan kaynaklarına güvenden gelen “entelektüel sermaye” yani, çalışanların bilgi ve tecrübe birikimi de eklenmiş bulunmaktadır. Kaliteli bireylerin yetişmesinin yolu iyi bir eğitimden geçmektedir.

Değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmak, gelişmelere ve yeniliklere açık olmak, bireylerin katma değerini yükselten önemli etkenlerdendir. Bu özelliklerin kazanılmasında örgün eğitim süreci içerisinde

geçilen okulların ve burada verilen eğitimin önemi yadsınamaz. Artık toplumsal yapıdaki sürekli değişimler ile bilim ve teknolojiadaki gelişmeler eğitime duyulan ihtiyacı zorunlu hale getirmektedir. Bir ülkede üretilen ve tüketilen bilginin kalitesi ve bunu belirleyen yetişmiş insan gücünün sahip olduğu özellikler, uluslar arası platformda o ülkenin yerini belirlemede önemli role sahiptir (Cafoğlu, 1996).

Eğitim kavramı, belirli amaçlara bağlı olarak, bireylerin kendi yaşantıları aracılığıyla insan davranışlarında belirli program süreçlerine dayalı olarak, kısıtlı ve istenilir davranışlar oluşturma sürecidir. Eğitimin, belirli davranışlar değiştirme ve geliştirme etkinliği olduğu ve bu değiştirme etkinliğinin, belirli genel ve özel amaçlara, dahası, yöntem ve tekniklere, programlara dayanması gerektiği ileri sürülerek; onun ilerleyen, gelişen bir süreç olduğu vurgulanmaktadır (Küçükahmet vd., 2003). Son yıllarda okullarda verilen eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğini artırıcı yöntemlerden TKY uygulamaları yapılmaktadır.

TKY, tüm süreçlerin, ürünlerin ve hizmetlerin tam katılım yoluyla geliştirilmesi, iç ve dış müşteri memnuniyetinin artırılması ve müşteri bağlılığının sağlanması amacıyla işletmede alınan sonuçların iyileştirilmesine dayanan, müşteri beklentilerini her şeyin üzerinde tutan ve müşteri tarafından tanımlanan kaliteyi, tüm faaliyetlerin yürütülmesi sırasında ürün ve hizmet bünyesinde oluşturan modern yönetim biçimidir (Yılmaz, 2005).

Avrupa kalite ödülü kriterlerine göre TKY şöyle tanımlanmaktadır: Müşteri memnuniyetinin, çalışanların memnuniyetinin ve toplumda olumlu etkilerin sağlanabilmesi, iş sonuçlarında mükemmelliğe ulaşabilmesi için politika ve stratejilerin uygun bir liderlik anlayışı ile yönetilmesi ve yönlendirilmesidir (Yolcuoğlu, 2001). TKY sistemi, kuruluş içinde tüm çalışanların bilgilendirilmesini ve buna ilişkin eğitim programları tasarlanmasını ve uygulanmasını gerektirir. Tüm çalışanlara toplam kalite felsefesinin açıklanması, benimsetilmesi, örgütün üst kademe yönetiminden alt kademelerde görevli işçi ve teknik elemanlara verilecek eğitimlerle gerçekleştirilmektedir (Eren, 2001). TKY'nin gelişmesi ve ilerlemesi için bazı ilkeler vardır. Bunlardan bazıları, liderlik, bağlantı, toplam müşteri tatmini, sürekli geliştirme, eğitim ve öğretim, ilgi ve sahiplik, güven ve hataların düzeltilmesi, birliktelik ve takım çalışmasıdır (Gavcar, 2001). TKY'nin amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şimşek, 2001):

- İşletmelerde üst yönetimden en alt birimlere kadar bütün çalışanların işbirliği içinde çalışmalarını sağlamak,
- Sürekli iyileştirme ve geliştirme alışkanlığını yerleştirmek,
- Daima en üst kalite düzeyine ulaşmaya çalışmak,
- Sıfır hatayı esas alarak israfi önlemek,
- Çalışanların moral ve verimliliğini artırmak,
- Ürün işlem zamanlarını kısaltmak ve teslimat hızını yükseltmek,
- Yüksek rekabet gücü elde etmek için maliyetleri düşürerek kaliteli mamulü ucuza satmak,
- Müşteriyi %100 tatmin ederek onların güvenini kazanmak,
- Şirketin belirlenen hedeflere ulaşmasını sağlamaktır.

Eğitimde TKY'nin uygulanması özellikle 1990'lı yıllardan sonra gerçekleşmiştir. İşletmelerde başarılı sonuçlar veren toplam kalite ilkeleri yavaş yavaş eğitim kurumlarında da uygulanmaya başlanmıştır. Günümüzde gerek ülkemizde gerekse de ABD, Avrupa ve Japonya'da sayısız okul, eğitim süreçlerinde toplam kalite yönetimi uygulamasını yürütmektedir (Özdemir, 2005).

Eğitimde kalite; kabul edilebilir bir fiyat ve bedel karşılığında elde edilen performans ve tecrübe, elde edilen pratik ve teorik bilgiler olarak tanımlanabilir (Korkmaz, 1997). Eğitimde toplam kalite, sürekli gelişme yoluyla tüm işgörenler ve öğrencilerin etki olarak katılımında buldukları, artan müşteri doyumunu ile betimlenen bir eğitimsel kültürdür. TKY ilk sözü edilen temel olmak üzere yönetimin kararlılığı, müşteri ve işgörende odaklanma, sürekli gelişme (Kaizen) ve herkesin katılımı öğelerinden oluşmaktadır (Aksu, 2002).

Günümüzde TKY felsefesinin okullarda uygunlama amacı, kendilerini yargılayandan çok destekleyen, sadece ders veren değil yol gösterip, taktik veren; bir sınıfın duvarları arasında izole edilmiş, yalnızca öğrencileriyle ilgilenen bir kişi olarak değil; veli, yönetici, diğer öğretmenler ve iş adamları gibi toplumun tüm bireyleri ile iletişimi tercih eden tüm eğitimcilere yardım etmektir (Köksal, 1998). Toplam kalitenin uygulandığı bir okulda, öğrencilere araştırma ve inceleme fırsat-

larının verildiği, hipotez ifade etme, sonuç çıkarma, problem çözme, eleştirel ve analitik düşünme gibi becerilerin kazandırıldığı bir öğrenme ortamı sağlanabilir (Lachlan ve Shutler, 1999). Spanbauer ve Hillman, öğretmen, yönetici, öğretim programı, yoğunlaşma ve değerlendirme boyutlarında TKY öncesi ve sonrasını Tablo 1’de karşılaştırmaktadır (Spanbauer ve Hillman, 1994).

Tablo 1. Okullarda TKY Uygulama Sürecindeki Değişimler

	TKY’den Önce	TKY’den Sonra
Öğretmen	Bilgi yayıcısı	Öğrenmeyi kolaylaştıran
Öğretmen	Sınıfa ilişkin tek karar verici	Başkalarıyla birlikte takım üyesi
Öğretmen	Denetleyici	Destekleyici, müşteriye merkeze alıcı, hizmet sunucu
Yönetici	Denetleyici	Destekleyici, müşteriye merkeze alıcı, hizmet sunucu
Öğretim Programı	Tek metne dayalı	Yetişkin yaşamının sorumlulukları ile tanımlanmış yeterlilikler
Yoğunlaşma	Kendisi üzerinde	Öğrenci ve ilgililer üzerinde
Değerlendirme	Normal dağılıma dayalı	Tam öğrenme ölçütüne dayalı

MEB merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı olduğu okul ve kurumlarda yürütülen faaliyetlerin toplam kalite yönetimi anlayışına göre gerçekleşmesine ilişkin “TKY Uygulamaları Yönergesi” Kasım 1999 tarihli ve 2506 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

2000/14 sayılı genelge ile “TKY Uygulamaları Yönergesi” ve “TKY Uygulama Projesi” makam onayı ile yürürlüğe girmiştir TKY Uygulama Yönergesi çerçevesinde hazırlanan “TKY Uygulama Projesi” MEB merkez teşkilatı birimlerinin TKY anlayışına üç aşamada geçilmesini öngörmüş ve çalışmalarını başlatmıştır (MEB, 2007).

TKY odaklı mesleki ve teknik eğitimin amacı aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Özel, 2000):

- Mesleki ve teknik eğitimde hayat boyu öğrenciler yaratmak,
- Mesleki ve teknik eğitimde öğrenmeden hoşlanan öğrenciler yaratmak,

- Toplumun geleceği düşünülerek topluma üretken üyeler yetiştirmek,
- Diğerleri ile işbirliği yapmaya istekli insanları, teşvik etmek ve desteklemek,
- Sürekli gelişen öğrenciler yetiştirmek,
- Mesleki ve teknik eğitimi herkes için yüksek kârlar sağlamaktır.

Ülkemizde şu anda mesleki teknik eğitim programları, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde yürütülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde, çeşitli türlerde meslek liseleri ile teknik liselerde ara eleman ihtiyacı giderilmeye çalışılırken, yüksek öğretim düzeyinde ise teknik eğitim fakülteleri ve mesleki eğitim fakültelerinde teknik öğretmen ve meslek öğretmenleri yetiştirilmektedir. Bunun yanında, ilköğretim sonrası herhangi bir mesleğe atılan bireylere yönelik ise çıraklık eğitimi sistemi ile meslek eğitimi verilmektedir (Şahin vd., 2007).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ülke sanayisine ara eleman yetiştiren mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulanan TKY çalışmalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkilerinin öğretmenler tarafından değerlendirilerek sonuçlarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda, aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır:

1. TKY uygulamalarının değerlendirilmesi yönetici ve öğretmenlere göre değişmekte midir?
2. TKY uygulamalarının değerlendirmesi genel kültür ve meslek dersleri öğretmenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. TKY uygulamalarının değerlendirmesi okullarda TKY eğitimi alma durumuna göre ve TKY iyileştirme ekiplerinde çalışmalarına göre farklılık göstermekte midir?
4. TKY uygulamalarının değerlendirmesi öğretmenlerin çalışma sürelerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Mesleki ve teknik ortaöğretimde TKY uygulamalarının öğrenci başarısına etkilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, gelinen durumu

ortaya koymaya yönelik olarak tarama modeli yöntem olarak kullanılmıştır.

Araştırma Alanı

Araştırma grubunu 2007-2008 öğretim yılında Denizli’de faaliyet gösteren üç adet meslek lisesindeki yöneticiler ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçme aracını 275 öğretmen tam ve eksiksiz bir şekilde cevap vermiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada Öz (2006) tarafından geliştirilmiş ölçekten yararlanılmıştır. Ölçek, TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkilerini tespiti yönelik maddelerden oluşmuştur. Ölçeğin ön uygulanması 140 öğretmen üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yapılan güvenilirlik çalışmasında, ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olduğu ifade edilebilir. Madde toplam korelasyonları ise .43 ile .78 arasında gerçekleşmiştir. Araştırmada kullanılan Likert ölçeğinde aralıkların genişliği “dizi genişliği/yapılacak grup sayısı” sayısı formülü ile hesaplanmıştır. Buna göre aralıklar oluşmuştur ve sınıflama bu ölçeğe göre yapılmıştır. “1, 00-1, 80 hiç katılmıyorum”, “1, 81-2, 60 katılmıyorum”, “2, 61-3, 40 kararsızım”, “3, 41-4, 20 katılıyorum”, “4, 21-5, 00 tamamen katılıyorum” şeklinde değerlendirmeler yapılmıştır (Tekin, 1993).

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS for Windows 11.0 istatistik programında analiz edilmiştir. TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkilerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapmanın yanı sıra; değerlendirilmelerde yönetici-öğretmen farklılığına ilişkin Mann-Whitney U Testi, genel kültür-meslek dersleri, TKY eğitimi kursuna katılıp, katılmama ve TKY ekiplerinde çalışıp, çalışmama durumunda değerlendirilmelerinin farklılığına ilişkin bağımsız gruplar t testi analizi kullanılmıştır. Ayrıca görev süresi değişkenine göre değerlendirmelerde farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve gruplar arasındaki olası farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey-HSD testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkların test edilmesinde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

1. Araştırmaya Katılanlar Hakkında Genel Bilgiler

Tablo 2 incelendiğinde, ankete cevap verenlerin cinsiyet yönünden, %76.7'sinin erkek ve %23.3'ünün bayan olduğu görülmektedir. Görev dağılımı incelendiğinde, % 91.3'ünün öğretmen, % 8.7'sinin yönetici (müdür, müdür yrd, bölüm şefi) olduğu görülmektedir. Ankete cevap verenlerin branş dağılımı incelendiğinde, %41.4'ünün genel kültür öğretmeni, %58.6'sının meslek dersi öğretmeni olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin %54.6'sının TKY ile ilgili kurs aldıkları, % 53.4'ünün de okullarındaki iyileştirme takımlarında görev alarak çalışmalarda bu oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
Cinsiyet Dağılımı	Bayan	64	23.3
	Erkek	211	76.7
TOPLAM		275	100
Görev Dağılımı	İdareci	24	8.7
	Öğretmen	251	91.3
TOPLAM		275	100
Branş Dağılımı	Genel Kültür	104	41.4
	Meslek Dersleri	147	58.6
TOPLAM		251	100
TKY Kurs Katılım	Evet	137	54.6
	Hayır	114	45.4
TOPLAM		251	100
TKY Takım Çalışması	Evet	134	53.4
	Hayır	117	46.6
TOPLAM		251	100
Hizmet Yılı	1-5	18	7.2
	6-10	32	12.7
	11-15	50	19.9
	16-20	58	23.1
	21-25	44	17.5
	26+	49	19.5
TOPLAM		251	100

Öğretmenlerin mesleki hizmet yıllarına göre dağılımı incelendiğinde, % 7.2'inin 1-5 yıl, % 12.7'sinin 6-10 yıl, % 19.9'unun 11-15 yıl, % 23.1'inin 16-20 yıl, % 17.5'inin 21-25 yıl ve % 19.5'inin de 26 yıl ve daha fazla hizmet yılını doldurduğu görülmüştür. Buna göre öğretmenlerin % 60'ının 15 yıldan fazla görev yaptıkları görülmektedir. Mesleki tecrübenin ve geçmiş uygulamalar ile TKY uygulamalarının

kıyaslanması ve ankete bu birikimlerin aktarılması açısından alınan sonuçların önemini arttırdığı ifade edilebilir.

2.TKY Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Başarılarına Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 3’de okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin TKY uygulamaları ile ilgili yargılara ilişkin değerlendirilmeleri yer almaktadır.

Tablo 3. TKY Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Başarısına Etkisi İle İlgili Yargılara İlişkin Görüşler

	TKY Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Başarısına Etkisi İle İlgili Yargılar	N	\bar{X}	S
Y1	Okulumuzda TKY uygulamaları öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla katılmasına neden olmaktadır.	275	3.14	1.14
Y2	Okulumuzda TKY uygulamaları öğrencilerin akademik başarısının artmasını sağlamaktadır.	275	3.08	1.12
Y3	Meslek liselerindeki öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik yapısı TKY’nin uygulanabilirliğini olumlu yönde etkilemektedir.	275	2.89	1.15
Y4	Okulumuzda öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla devamlı olarak seviye tespit sınavları ve ortak sınavlar yapılarak sonuçlara göre gerekli tedbirler alınmaktadır.	275	3.06	1.15
Y5	Okulumuzda TKY uygulamaları ile mesleki eğitim sisteminin teknolojik gelişmelerle uyum içinde olması ve sürekli güncellenmesi sağlanmaktadır.	275	3.06	1.11
Y6	Okulumuzda TKY uygulamaları sonucu öğrencilerin olumsuz davranışlarında ve disiplin olaylarında azalma görülmüştür.	275	2.98	1.11
Y7	Okulumuzda TKY uygulamaları sonucu öğrenci devamsızlığı azalmıştır.	275	2.74	1.04
Y8	TKY uygulamaları sonucu öğrencilerin okulun korunması, temiz tutulması ve iyileştirilmesi yönünde olumlu davranışlar kazandıkları görülmüştür.	275	2.95	1.08
Y9	Okulumuzda öğrencilerin problemlerinin çözümüne ve ruhsal gelişimlerine yardımcı olmak amacıyla verilen rehberlik hizmetleri iyi düzeydedir.	275	3.10	1.06
Y10	Okulumuzda öğrencilerin yüksek öğrenime ve mesleğe geçişi ile ilgili yönlendirme faaliyetleri yeterlidir.	275	3.20	1.04
	Toplam	275	3.02	1.10

Tablo 3’deki bulgular incelendiğinde, katılımcıların TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarısına etkilerini değerlendirmelerinde genel olarak kararsız bir bakış sergiledikleri görülmektedir ($\bar{x}=3.02$). İdareci ve öğretmenler; TKY uygulamalarını değerlendirmelerinde yargıların tamamında “kararsızım” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Bununla birlikte yargılar içerisinde katılımlar en çok “Okulumuzda öğrencilerin üst öğrenime ve mesleğe geçişi ile ilgili yönlendirme faaliyetleri yeterlidir” ($\bar{X}=3.20$), en az katılım 2.74 aritmetik ortalama ile “Okulumuzda TKY uygulamaları sonucu öğrenci devamsızlığı azalmıştır” yargısıdır.

Değerlendirmeler incelendiğinde, okullarda TKY uygulamalarından henüz istenen verimin alınmadığı görülmekle beraber, değerlendirmelerin yaklaşık yarıya yakınında olumlu görüş bildirildiği görülmektedir. Bu durumda okullarda TKY uygulamalarında belirli çalışmalar yapıldığı ancak istenen düzeyde katılımın sağlanamadığı ifade edilebilir. Tablo 2’deki okullarda TKY takım çalışmasına katılanların oranı dikkate alındığında öğretmenlerin yaklaşık yarıya yakınının (%46, 6) TKY faaliyetlerine katılmamaları ile Tablo 3’deki değerlendirmeler arasında paralellik dikkat çekmektedir.

TKY uygulamalarının yapıldığı okullardaki yöneticilerin ve öğretmenlere göre TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarısına etkilerini değerlendirerek anlamlı düzeyde farklılaşıp, farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular Tablo 4’de verilmiştir. Bağımsız değişken gruplarındaki frekanslar nedeniyle Mann-Whitney U Testi yapılmıştır (Alpar, 1998).

Tablo 4’de yöneticilerin ve öğretmenlerin değerlendirmeleri incelendiğinde; “Y9” ve “Y10” ($p < .05$) yargılarında anlamlı farklılık bulunurken, diğer yargılarda ise anlamlı düzeyde farklılık çıkmamıştır. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklar her iki yargıda da yöneticilerin lehine gerçekleşmiştir. Okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinde ve öğrencilerin mezuniyet sonrası yönlendirme faaliyetlerinde, TKY uygulamalarının daha fazla etkili olduğunu yöneticiler daha olumlu değerlendirmişlerdir. Bu iki yargının okulun doğrudan dışarıya yönelik başarısını gösteren faktörler olması, yöneticilerin değerlendirmelerinde farklılık ortaya çıkardığı ifade edilebilir.

Tablo 4. TKY Uygulamalarının Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Farklılığına Yönelik Mann Whitney U Testi

<i>Yargılar</i>	<i>Görev</i>	<i>N</i>	<i>SO</i>	<i>ST</i>	<i>U</i>	<i>P</i>
Y1	Yönetici	24	137.27	3294.5	2994.5	.96
	Öğretmen	251	138.07	34655.5		
Y2	Yönetici	24	147.54	3541.0	2783.0	.52
	Öğretmen	251	137.09	34409.0		
Y3	Yönetici	24	135.73	3257.0	2957.5	.88
	Öğretmen	251	138.22	34692.5		
Y4	Yönetici	24	155.50	3732.0	2592.0	.24
	Öğretmen	251	136.33	34218.0		
Y5	Yönetici	24	145.58	3494.0	2830.0	.61
	Öğretmen	251	137.27	34456.0		
Y6	Yönetici	24	153.60	3686.5	2637.5	.29
	Öğretmen	251	136.51	34263.5		
Y7	Yönetici	24	148.71	3569.0	2755.0	.47
	Öğretmen	251	136.98	34381.0		
Y8	Yönetici	24	146.13	3507.0	2817.0	.58
	Öğretmen	251	137.22	34443.0		
Y9	Yönetici	24	168.19	4036.5	2287.5	.04*
	Öğretmen	251	135.11	33913.5		
Y10	Yönetici	24	177.75	4266.0	2058.0	.00*
	Öğretmen	251	134.20	33684.0		

* $p < .05$

Tablo 5’de genel kültür ve meslek dersleri öğretmenlerinin TKY uygulamalarının ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde “Y6” [t(249)=- 1.97; p<.05] ve “Y10” [t(249)=- 1.87; p<.05] yargılarında anlamlı fark bulunurken, diğer yargılarda anlamlı düzeyde farklılık çıkmamıştır. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklar her ikisinde de meslek dersi öğretmenleri lehine gerçekleşmiştir. Okulların mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar olması dikkate alındığında öğrencilerle programları gereği daha fazla zaman geçiren meslek dersleri öğretmenlerinin, öğrencilerin olumsuz davranışlarında ve disiplin olaylarında azalma olduğunu belirtmeleri, TKY uygulamalarının öğrenci davranışlarında olumlu düzeyde farklılık meydana getirdiğini göstermektedir. Bunun yanında mezuniyet sonrasında mesleğe geçişte ve yüksek öğrenimindeki yönlendirme faaliyetlerinde meslek dersleri öğretmenlerince daha başarılı yapıldığı ifade edilmektedir.

Tablo 5. Genel Kültür Ve Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Görüşlerinin Farklılığına Yönelik T-Testi Sonuçları

<i>Yargılar</i>	<i>Branş</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Y1	Genel Kültür	104	3.02	1.12	-1.44	.14
	Meslek Dersi	147	3.23	1.15		
Y2	Genel Kültür	104	2.99	1.09	-.87	.38
	Meslek Dersi	147	3.11	1.13		
Y3	Genel Kültür	104	2.96	1.19	.68	.49
	Meslek Dersi	147	2.85	1.17		
Y4	Genel Kültür	104	3.01	1.20	-.23	.81
	Meslek Dersi	147	3.05	1.13		
Y5	Genel Kültür	104	2.98	1.07	-.86	.39
	Meslek Dersi	147	3.10	1.12		
Y6	Genel Kültür	104	2.79	1.10	-1.97	.04*
	Meslek Dersi	147	3.07	1.08		
Y7	Genel Kültür	104	2.62	1.06	-1.33	.18
	Meslek Dersi	147	2.80	1.01		
Y8	Genel Kültür	104	2.88	1.09	-.73	.46
	Meslek Dersi	147	2.98	1.07		
Y9	Genel Kültür	104	3.01	1.10	-.50	.61
	Meslek Dersi	147	3.08	1.05		
Y10	Genel Kültür	104	3.00	1.01	-1.87	.03*
	Meslek Dersi	147	3.25	1.04		

*p< .05

Tablo 6’da okullardaki TKY ekiplerinde çalışma durumuna ilişkin öğretmenlerin değerlendirmeleri incelendiğinde sadece “Y10” [$t(249)=-2.60$; $p<.05$] da anlamlı fark bulunurken, diğer yargılarda TKY ekiplerinde çalışma yönünden anlamlı düzeyde farklılık gerçekleşmemiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılık TKY ekiplerinde görev alanlar lehine gerçekleşmiştir. TKY ekiplerinde görev alan öğretmenler, öğrencilerin mezuniyet sonrasında yönlendirilmesi çalışmalarına TKY uygulamalarının olumlu düzeyde etki gösterdiğini ifade etmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerinin TKY Ekiplerinde Çalışma Farklılığına Yönelik T-Testi Sonuçları

Yargılar	TKY Ekiplerinde Çalışma	N	\bar{X}	S	t	P
Y1	Evet	134	3.11	1.16	-.46	.64
	Hayır	117	3.17	1.12		
Y2	Evet	134	3.04	1.09	-.28	.77
	Hayır	117	3.08	1.14		
Y3	Evet	134	2.83	1.20	-.92	.35
	Hayır	117	2.97	1.14		
Y4	Evet	134	2.95	1.19	-1.23	.21
	Hayır	117	3.13	1.12		
Y5	Evet	134	3.04	1.14	-.10	.91
	Hayır	117	3.05	1.05		
Y6	Evet	134	2.99	1.11	.49	.61
	Hayır	117	2.92	1.09		
Y7	Evet	134	2.79	1.06	1.13	.25
	Hayır	117	2.64	1.01		
Y8	Evet	134	2.94	1.08	.05	.95
	Hayır	117	2.94	1.09		
Y9	Evet	134	3.00	1.09	-.82	.41
	Hayır	117	3.11	1.05		
Y10	Evet	134	3.31	1.02	2.60	.01*
	Hayır	117	2.97	1.02		

* $p<.05$

Tablo 7’de TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkilerinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesinde, öğretmenlerden TKY eğitimlerine katılma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedirler ($p > .05$). TKY eğitimlerine katılma ve katılmama değişkenlerinin, TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkilerini değerlendirmede farklılık oluşturacak şekilde bir değişken olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 7. Öğretmenlerinin TKY Eğitimlerine Katılmaları Farklılığına Yönelik T-Testi Sonuçları

<i>Yargılar</i>	<i>TKY eğitimlerine katılım</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Y1	Evet	137	3.05	1.20	-1.40	0.16
	Hayır	114	3.25	1.07		
Y2	Evet	137	3.00	1.08	-0.87	0.38
	Hayır	114	3.13	1.14		
Y3	Evet	137	2.83	1.20	-.89	0.37
	Hayır	114	2.97	1.15		
Y4	Evet	137	3.03	1.22	-0.05	0.96
	Hayır	114	3.04	1.10		
Y5	Evet	137	3.06	1.12	0.21	0.82
	Hayır	114	3.03	1.07		
Y6	Evet	137	3.05	1.15	1.55	0.12
	Hayır	114	2.84	1.02		
Y7	Evet	137	2.79	1.06	1.11	0.26
	Hayır	114	2.64	1.00		
Y8	Evet	137	2.92	1.13	-0.27	0.78
	Hayır	114	2.96	1.02		
Y9	Evet	137	2.96	1.08	-1.55	0.12
	Hayır	114	3.17	1.05		
Y10	Evet	137	3.16	1.02	0.08	0.93
	Hayır	114	3.14	1.06		

$p < .05$

Tablo 8’de öğretmenlerin TKY uygulamalarına ilişkin görüşlerinin hizmet yıllarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular verilmektedir.

Tablo 8. Öğretmenlerin TKY Uygulamaları Değerlendirmelerine İlişkin Görüşlerinin, Hizmet Yıllarına Göre Farklılığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Yargılar	Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	Fark Tukey-Hsd
Y1	Gruplararası	8.515	5	1.703	1.303	.263	
	Gruplar içi	320.322	245	1.307			
	Toplam	328.837	250				
Y2	Gruplararası	17.754	5	3.551	2.967	.013	(1-2, 6-2)
	Gruplar içi	293.226	245	1.197			
	Toplam	310.980	250				
Y3	Gruplararası	22.042	5	4.408	3.308	.007	3-2
	Gruplar içi	326.468	245	1.333			
	Toplam	348.510	250				
Y4	Gruplararası	13.333	5	2.667	2.002	.079	
	Gruplar içi	326.268	245	1.332			
	Toplam	339.602	250				
Y5	Gruplararası	22.230	5	4.446	3.889	.002	(1-2, 3-2, 4-2, 6-2)
	Gruplar içi	280.097	245	1.143			
	Toplam	302.327	250				
Y6	Gruplararası	30.399	5	6.080	5.452	.000	(1-2, 3-2, 4-2, 5-2, 6-2)
	Gruplar içi	273.202	245	1.115			
	Toplam	303.602	250				
Y7	Gruplararası	24.461	5	4.892	4.890	.000	(1-2, 3-2, 4-2, 6-2)
	Gruplar içi	245.117	245	1.000			
	Toplam	269.578	250				
Y8	Gruplararası	11.447	5	2.289	1.977	.083	
	Gruplar içi	283.772	245	1.158			
	Toplam	295.219	250				
Y9	Gruplararası	10.109	5	2.022	1.769	.120	
	Gruplar içi	279.994	245	1.143			
	Toplam	290.104	250				
Y10	Gruplararası	5.365	5	1.073	.990	.424	
	Gruplar içi	265.575	245	1.084			
	Toplam	270.940	250				

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde ; “Y2” [F(5, 245)=2.967; p<.05], “Y3” [F(5, 245)=3.308; p<.05], “Y5” [F(5, 245)=3.889; p<.05], “Y6” [F(5, 245)=5.452; p<.05] ve “Y7” [F(5, 245)=4.890; p<.05] yargıları öğretmenlerin hizmet yıllarına göre 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Buna karşılık; “Y1” [F(5, 245)=1.303; p>.05], “Y4” [F(5, 245)=2.002; p>.05], “Y8” [F(5, 245)=1.977; p>.05], “Y9” [F(5, 245)=1.769; p>.05]

ve “Y10” [F(5, 245)=.990; p>.05] yargılarında ise hizmet yıllarına göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Çıkan anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey-HSD çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Buna göre; 1-5 (\bar{x} =3.50), 26 ve yukarısında (\bar{x} =3.28) hizmet yılı olan öğretmenlerin TKY uygulamalarının “*öğrencilerin akademik başarısına etkisinin*” 6-10 yıl (\bar{x} =2.50) aralığında görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Y5, Y6 ve Y7” yargılarında da 6-10 yıl aralığı dışında diğer hizmet yılları grubundaki öğretmenlerin “*TKY uygulamalarının eğitim sistemindeki teknolojik gelişmelere, öğrencilerin olumsuz davranış ve disiplin olaylarında azalma görülmesine ve öğrenci devamsızlığının azalmasına*” olumlu düzeyde yarar sağladıkları noktasında anlamlı farklılık çıktığı ifade edilebilir.

Tablo 8’deki anlamlı farklılıklar genel olarak değerlendirildiğinde 6-10 hizmet yılı aralığında görev yapan öğretmenlerin TKY uygulamalarının etkilerine yönelik olumsuz görüşler içerisinde oldukları ileri sürülebilir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında TKY uygulamalarının öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan alan araştırması neticesinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- Okullarda TKY uygulamalarının, öğrencilerin yüksek öğrenime ve meslek hayatına geçişte, okullarda yapılan yönlendirme faaliyetlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.
- Okullarda öğrencilerin psikolojik problemlerini çözmeye yönelik verilen rehberlik hizmetlerinin, TKY uygulamalarından önemli düzeyde olumlu olarak etkilendiği ifade edilebilir.
- TKY çalışmalarının öğrencilerin devamsızlıklarını azaltan bir etkiyi önemli düzeyde oluşturmadığı görülmektedir.
- Rehberlik faaliyetlerinin ve öğrencilerin mezuniyet sonrası yönlendirme çalışmalarını yöneticilerin öğretmenlere göre daha olumlu düzeyde değerlendirdikleri ve aralarında anlamlı farklılık olduğu belirtilebilir.

- Öğrencilerin davranışlarında iyileşme ve disiplin olaylarında azalmanın TKY uygulamaları sonucunda gerçekleşmesi görüşünde meslek dersleri öğretmenlerinin, genel kültür öğretmenlerine oranla iyileşme gözlediği görülmektedir.
- TKY uygulamalarının öğrencilerin mezuniyet sonrası yönlendirme çalışmalarında olumlu yöne etkilenmesi görüşünde meslek dersleri öğretmenleri, genel kültür öğretmenlerine göre daha iyi sonuçlar alındığına ilişkin aralarında anlamlı farklılık oluşmuştur.
- TKY ekiplerinde görev alan öğretmenlerle almayanlar arasında yapılan karşılaştırmada-öğrencilerin mezuniyet sonrası yönlendirilmesi dışında- anlamlı farklılık görülmemektedir.
- Öğretmenlerin TKY eğitimlerine katılma durumlarına göre değerlendirmelerinde anlamlı farklılık bulunmamaktadır.
- Öğretmenlerden 6-10 yıl aralığında hizmet yılı olanlar diğer aralıklıtakilere göre TKY uygulamalarının etkilerini olumsuz yönde değerlendirdikleri ifade edilebilir.

Bu alan araştırmasından elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Okul kültüründe TKY felsefesi çerçevesinde örgütsel değişim olabilmesi için TKY eğitim faaliyetleri için uzmanları tarafından öğretmenleri ikna edici düzeyde verilmelidir.
- Okullarda teorik olarak öğrenilen TKY bilgileri süratli bir şekilde uygulamaya konulmalıdır.
- Takımlardan gelen öneriler yönetim tarafından hızla değerlendirilerek takımlara cevap verilmelidir.
- Sistemde veli ve öğrencileri de çalışmaların içerisine alan yapılar kurulmalıdır.
- Yönetici anlayışları TKY’de “lider” profiline uygun gelecek kişilerden seçilmeli, mevcut yöneticilerin liderlik eğitimlerinden geçirilerek donanımları artırılmalıdır.
- TKY uygulamalarında başarılı okullarla benchmarking (kıyaslama) yapılarak, hızlı sonuçlar alınması sağlanabilir.
- Yapılan çalışmaların sonuçları belirli periyotlarla değerlendirmeler yapılarak, bu sonuçlar bütün öğretmenlerle paylaşılmalı ve sistem ona göre yeniden organize edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aksu, Mualla, (2002), Eğitimde Stratejik Planlama ve Toplam Kalite Yönetimi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Alpar, Reha, (1998), İstatistik ve Spor Bilimleri, Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Cafoğlu, Z., (1996), Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi, Avni Akyol Ümit Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Eren, E., (2001), Yönetim ve Organizasyon, Beta Yayınları, İstanbul.
- Gavcar, E., (2001), "ISO 9000 Toplam Kalite Yönetimi İçin Yeterli mi?", Standart Dergisi, Haziran, Sayı:474, 22.
- Korkmaz, A. (1997) "Toplam Kalite Yönetiminin Eğitime Etkisi ve İlkeleri", Yaşadıkça Eğitim Dergisi, ME Basımevi, Ankara, s.55-56.
- Köksal, H. (1998). Kalite Okullarına Geçişte Toplam Kalite Yönetimi, Dünya Yayıncılık, İstanbul.
- Küçükahmet, L., Külahoğlu, Ş.Ö., Çalık, T., Topses, G., Öksüzoğlu, A.F., Korkmaz, A., (2003), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 105-106.
- Lachlan E.D. ve Shutler, P., (1999), "Total Quality Management in Education: Problems and Issues the Classroom Teacher", The International Journal of Educational Management, 13/2.
- MEB, (2007), Millî Eğitim Bakanlığı Toplam Kalite Yönetimi Uygulama Yönergesi (meb.gov.tr/ erişim Nisan 2007)
- Öz, İ., (2006), Karabük İlindeki Mesleki ve Teknik Okul ve Kurumlarındaki TKY Uygulaması, Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
- Özdemir, S.M., (2005), "Eğitim Kurumlarında Toplam Kalite Uygulamalarını Olumsuz Etkileyen Etmeler", Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 3, 1-23.
- Özel, E., (2000), "Mesleki Ve Teknik Eğitimde Kalite Arayışları Ve Bir Model Önerisi", Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 101-105.
- Spanbauer, S. ve J. Hillman, (1994), Reactivating Education with TQM.
- Şahin, İ., Okay, Ş., Özdemir, M.S., (2007), "Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitimin Durumu Ve Karşılaşılan Sorunlar", Ulusal Teknik Eğitim Mühendislik ve Eğitim Bilimleri Genç Araştırmacı Sempozyumu", 20-22 Haziran 2007, 2. Cilt, 1018-1021, Kocaeli
- Şimşek, M., (2001), Toplam Kalite Yönetimi, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Tekin, H., (1993), Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Yargı Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, E., (2005), Bilgi Merkezlerinde Toplam Kalite Yönetimi, ALP yayınları, Ankara.
- Yolcuoğlu, İ.G., (2001), İnsana Hizmet Veren Kurumlarda Toplam Kalite Yönetimi, Golden Print, İstanbul.